

PARAGRAAF B. WEERSTANDSVERMAGEN EN RISICOBEBEERSING

In deze paragraaf wordt een toelichting gegeven op het weerstandsvermogen en de mate waarin de organisatie de belangrijkste risico's onder controle heeft.

In 2016 zijn de doelstellingen, uitgangspunten risicobeleid vastgesteld. Hierin is ook aangegeven op welke wijze we risico's managen, in het bijzonder hoe we hierover rapporteren. Medio 2017 heeft een (tussen)evaluatie plaatsgevonden o.b.v. de ervaring in het eerste jaar van implementatie en zijn kaders aangescherpt.

Deze paragraaf geeft inzicht in

- Weerstandsvermogen: de mate waarin de gemeente in staat is om risico's van materiële betekenis te kunnen opvangen, zonder te hoeven ingrijpen in de normale bedrijfsvoering.
- Risico's: de afwijking van een doelstelling als gevolg van het optreden van een onzekere gebeurtenis. Van strategische risico's worden opgenomen: de omvang en de getroffen beheersmaatregelen en de ontwikkelingen hierin.
- Weerstandscapaciteit: toelichting op omvang en ontwikkeling van de vermogenscomponenten en andere bronnen die dienen om de risico's op te vangen.
- Financiële kengetallen: nieuw onderdeel. De BBV schrijft voor m.i.v. het begrotingsjaar 2016 een basisset financiële kengetallen op te nemen.

1. Risicomanagement

De raad, het college en het management zijn ervan bewust dat adequate risicobeheersing onderdeel is van "good governance" en bijdraagt aan het "in control" zijn van de organisatie. Kernthema hierin is transparantie: het (tijdig) rapporteren over risico's en gezamenlijk met alle betrokkenen afstemmen over beheersmaatregelen. In 2016/2017 is het risicobewustzijn bij medewerkers en de transparantie over risico's gegroeid. Echter dit is nog niet verankerd in de organisatie en blijft om voortdurende aandacht vragen. In beleids-/besluitvormingsnota's worden nog niet consequent risico's en beheersmaatregelen aangegeven. In december 2016 is een raadsinformatieavond geweest waarin de implementatievoortgang en de initiële risicoanalyse zijn besproken.

2. Weerstandsvermogen

Bij de herijking van het risicobeleid, medio 2017 zijn enkele aanpassingen doorgevoerd bij de berekening van het weerstandsvermogen. Dit heeft betrekking op correctie van de risico's:

- met 25% omdat niet alle risico's zich in één jaar voordoen,
- 1% van de gemeentelijke exploitatie voor niet expliciet geïdentificeerde/gecalculeerde risico's
- opgevangen van risico's in de lopende exploitatie en door exploitatie-overschotten: 50% van het gemiddeld overschot van de afgelopen 4 jaren.

Daarnaast is bij de herijking van het risicobeleid een streefwaarde voor een minimumgrens voor de weerstandscapaciteit in gesteld. Deze is vastgesteld op € 12 mln. (10% van de jaarexploitatie). De ratio weerstandsvermogen is een relatief getal. Bij een geringe absolute omvang van risico's heb je ook een geringe weerstandscapaciteit nodig. Teneinde een solide basis te hebben voor onverwachte grote risico's c.q. aanspraken op de algemene reserve biedt een minimum ondergrens van de buffer een extra waarborg.

Het beleid gaat uit van een weerstandsratio van minimaal 1,0. Dat wil zeggen dat de berekende risico's in ieder geval zijn afgedekt door de aanwezige weerstandscapaciteit. Hiermee sluiten we aan bij de adviezen van de provinciaal toezichthouder.

stand ultimo	2017	2018	2019	2020	2021
Algemene reserve	13.066	11.287	8.327	8.175	8.078
Toekomstige onttrekkingen	-4.988	-3.209	-249	-97	
Risicoreserve grondbedrijf	319	1.189	2.572	4.725	5.426
Niet benutte deel belastingcap.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Weerstandscapaciteit	8.397	9.267	10.650	12.803	13.504
Algemene risico's	3.890	4.306	4.306	4.762	4.753
Risico's grondbedrijf	1.701	1.474	1.254	1.093	972
Risico's	5.591	5.780	5.560	5.855	5.725
Vrije ruimte	2.805	3.487	5.089	6.947	7.779
- Algemeen	4.187	3.772	3.771	3.315	3.325
- Grondbedrijf	-1.382	-285	1.318	3.632	4.454
Weerstandsvermogen	1,50	1,60	1,92	2,19	2,36

*Vrije ruimte: verschil tussen de weerstandscapaciteit (minus claims) en de gekwantificeerde risico's.
Weerstandsvermogen: netto weerstandscapaciteit/risico's*

Het weerstandsvermogen is ultimo 2017 ten opzichte van de Voorjaarsnota 2017 lager (1,50 t.o.v. 1,90 oftewel de vrije ruimte is gedaald met - € 1,0 mln.), als gevolg van:

- hogere weerstandscapaciteit (€ 0,3 mln.): hogere vrije algemene reserve
- hogere risico's (€ 1, 3 mln.): nieuw risico "sociaal domein" en vervallen risico "onderhoud vastgoed" en effecten van nieuwe calculatiemethode.

In de *planperiode (2018-2021)* neemt de vrije ruimte toe met € 5,0 mln.:

- algemene dienst: - € 0,8 mln.
  - o afname risico's sociaal domein: € 0,9 mln.
  - o toename risico's garantstelling (w.o. glasweb): - € 0,6 mln.
  - o nieuwe calculatiemethode: - € 1,1 mln.
- grondbedrijf: + € 5,8 mln.
  - o winstnemingen: € 5,1 mln.
  - o afname risico: € 0,7 mln.

Het weerstandsvermogen neemt in de planperiode toe tot bijna 2,4 x de minimale grenswaarde.

3. Risico's

De risico's uit de jaarrekening 2016 zijn het uitgangspunt van de rapportage. Nieuwe (strategische) risico's worden toegevoegd, relevante wijzigingen in bestaande risico's worden toegelicht.

In het herijkte risicobeleid is bepaald dat risico's waarbij de (openbare) toelichting de gemeente mogelijk in een achterstandssituatie ten opzichte van derden kan brengen, niet expliciet in de rapportage worden vermeld. Deze liggen voor de raad ter inzage bij de griffie. In deze rapportage zijn er geen niet-openbare risico's.

In de risicomatrix zijn de risico's geplaatst in het perspectief van kans en gevolg.

In de risicotolichting wordt het risico nader omschreven en de (voortgang van) beheersmaatregelen toegelicht.

risicomatrix

	financieel	doelstellingen/ imago					
			10%	30%	50%	70%	90%
gevolg	5. zeer hoog € 600.000 < X				1 4 5 7	6	
	4. hoog € 300.000 < X < € 600.000			3	8		
	3. gemidde ld € 120.000 < X < € 300.000						
	2. Laag € 60.000 < X < € 120.000						
	1. zeer laag X < € 60.000						
			10% 1. zeer laag	30% 2. laag	50% 3. gemiddeld	70% 4. hoog	90% 5. zeer hoog
			kans				

Risicotoelichting

In onderstaand overzicht:

- Kolom nr. verwijst naar risicomatrix.
- Kolom potentiële risicogebeurtenis: de gebeurtenis voorafgegaan door het nummer van het deelprogramma waarop dit betrekking heeft. Enkele risico's hebben betrekking op meerdere deelprogramma's, die zijn algemeen genoemd.
- (Status) beheersmaatregelen: per risico zijn beheersmaatregelen benoemd. De voortgang/status is "cursief" beschreven.

nr.	Potentiële risicogebeurtenis	(Status) beheersmaatregelen
1	<p>1.1 Decentralisaties</p> <p><i>Openeinde karakter</i> Integratie-uitkering sluit niet aan bij omvang van de zorgvraag Het aantal dure maatwerkvoorzieningen neemt niet af</p> <p><i>Transformatieopgave</i> Teveel verschillende partijen in één gezin die los van elkaar werken</p> <p><i>Sturing/bedrijfsvoering</i> Monitoringsinformatie sluit onvoldoende aan op de behoefte</p> <p><i>Samenwerking</i> Indirect kunnen sturen op (wettelijke)</p>	<p>- Vorm en inhoud geven aan de transformatieopgave (koers 2018 e.v.), resulterend in een concreet actieplan. <i>Kadernota SD 2018 in voorbereiding.</i> <i>Besluitvorming is voorzien in de raadsvergadering van juni 2018.</i> <i>Diverse innovatieve pilots gericht op transformatie en preventie lopen.</i></p> <p>- Doorontwikkeling gezins-/participatiecoaches. <i>Doorontwikkelen rol gezins-/participatie/Wm-ocoach blijft aandacht houden.</i> <i>Doorontwikkeling zorgmatching.</i> <i>Project verbeteren ketensamenwerking opgestart.</i></p> <p>- Vaststellen informatiebehoefte en ontwikkelen monitoringsysteem <i>Basisadministraties zijn ingericht. In 2018 wordt de monitor ingevoegd in de reguliere P&C-cyclus.</i></p> <p>- Aanpassen inkoopcontracten en controleprotocol</p>

	<p>kwaliteitseisen Het niet realiseren van de tariefreductie Verwijzers en partners zetten beperkt preventieve en algemene voorzieningen in</p>	<p><i>Regionaal zijn met aanbieders afspraken gemaakt over inkoopvoorwaarden en informatievoorziening (zonder administratieve lastenverzwaring) Afspraken met MGR over audits gemaakt in het kader van monitoring kwaliteit In 2018 wordt de inkoopstrategie herijkt voor de inkoop vanaf 2019.</i></p>
2	<p>1.2 Vastgoed Onderhoud maatschappelijk vastgoed kan niet gedekt worden uit voorzieningen</p>	<p>- Verkoop/sloop maatschappelijk vastgoed <i>Op basis van een eerste inventarisatie zijn benodigde onderhoudsdotaties herrekend. De gebudgetteerde dotaties zijn nu toereikend. Hiermee is het risico voldoende afgedekt.</i></p>
3	<p>1.5 Kunstencentrum Jerusalem/Cultura Venray Werkelijke frictiekosten wijken af van aannames</p> <p>Er is (achterstallig) onderhoud gebouw, waarvoor KCJ geen middelen beschikbaar heeft</p>	<p>voortgangsrapportage <i>vanaf september 2017 halfjaarlijkse voortgangsrapportage werk naar werktraject, w.o. actualisatie frictiekosten.</i></p> <p>vaststellen feitelijke onderhoudssituatie <i>opdracht tot opstellen schouw gegeven.</i></p>
4	<p>2.1 Omgevingswet Implementatie omgevingswet is niet tijdig gerealiseerd</p>	<p>Algemeen: <i>We liggen op schema. Momenteel voornamelijk agenderen en infomeren. Afhankelijkheid van partners in de regio is kritieke succesfactor.</i></p> <p>- Opstellen procesplan Omgevingswet: faseren werkzaamheden, aanstellen projectcoördinator, opstellen voortgangsrapportage. <i>Procesplan vastgesteld en procescoördinator aangesteld.</i></p> <p>- Pilot Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO): vergroten inzicht in opgave, aanpak/fasering tot 2024 <i>pilot afgerond 3^e kwartaal 2017. Op basis uitkomsten wordt voorstel voor aanpak opgesteld.</i></p> <p>- extra inzet ICT capaciteit <i>€ 0,5 mln. extra budget opgenomen in begroting om pieken op te vangen.</i></p> <p>- overleg met regionale ketenpartners bevorderen (ambtelijk en bestuurlijk) <i>ambtelijk overleg met regionale ketenpartner. Opstellen regionale uitvoeringsagenda.</i></p> <p>- consequenties maatwerk mogelijkheden bespreken in RUD-verband <i>- bestuurlijke afstemming binnen RUD-NL loopt stroef.</i></p>
5	<p>2.1 Grondbedrijf Afzet gronden blijft achter bij planning</p>	<p>- stimuleringsmaatregelen verkoop kavels <i>verkoopteam, promotie via woonevent, internet, woontafel en ondernemersvakdagen</i></p> <p>- verspreide betaling en geen betaling waarborgsom zijn nog mogelijk</p> <p>- courtageregeling makelaars <i>Werkt conform afspraak</i></p> <p><u>Overall maatregel</u> <i>Keuze gemaakt voor nieuw risicomodel grondbedrijf, met meer inzicht in de risicoveroorzakers en beheersing daarvan.</i></p>

6	<p>4.2 Informatiebeveiliging en privacy* <u>Informatiebeveiliging.</u> Vertrouwelijke/gevoelige informatie is beschikbaar bij niet-geautoriseerden (binnen en buiten de organisatie)</p> <p><u>Privacy</u> - Onverantwoordelijk gebruik en uitwisseling van persoonsgegevens en privacygevoelige informatie binnen de organisatie en naar partners. - Niet voldoen aan de Wbp (Wet Bescherming Persoonsgegevens) c.q. aan de AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming) die in mei 2018 van kracht wordt.</p>	<p><i>Implementatie medio 2017</i></p> <p><u>Informatiebeveiliging</u> - Implementeren maatregelen BIG (Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten) in 2017 en 2018. <i>Start gemaakt (sept. 2017: 5% gerealiseerd)</i> - Vergroten bewustwording bij college, managers en medewerkers. <i>E-learning beschikbaar gesteld. De effectiviteit wordt ultimo 2017 bekend.</i> - Jaarlijks verantwoording afleggen over informatieveiligheid via ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) <i>In 1^e kwartaal 2018 moet in control statement worden afgegeven</i> - Onderhouden van "Evidence" binnen het ISMS (Information Security Management Systeem) op basis van PDCA. <i>In 2018 alle ENSIA-evidence opgenomen</i> - Uitvoeren BIA (Business Impact Analyse) <i>Business continuity management heeft lagere prioriteit.</i></p> <p><u>Privacy:</u> - Beleggen van rollen/functie Privacy Officer (PO) en Functionaris Gegevensbescherming (FG); <i>Voorstel geschreven.</i> - Opstellen gemeentebreed privacy beleid met verbijzondering voor het Sociaal Domein; <i>Opgesteld</i> - Gemeentebreed communiceren van risico's op het gebied van privacy t.b.v. het creëren van voldoende bewustwording; <i>Eerste trainingen gestart.</i> - Opzetten en bijhouden verwerkingsregister; <i>Inventarisatie in 2018 afgerond</i> - Afsluiten en beheren van bewerkersovereenkomsten met externe partijen; <i>In mei 2018 gereed</i> - Uitvoeren van PIA's (Privacy Impact Analyses); <i>Gereed en aanvullende maatregelen in plan van aanpak opgenomen</i> - Ontwerpen en inrichten van processen voor de uitoefening van privacyrechten door betrokkenen. <i>Start in 2018</i></p>
7	<p>Alg. Garantstelling Gemeente wordt aangesproken op inlossen van een garantstelling.</p> <p>Meest risicovolle garantstelling(en): Glasweb</p>	<p>- risico's explicieter opnemen - in besluitvorming toelichten waarom risico's al dan niet worden meegewogen. <i>bewustwording vergroot</i> <i>besluitvorming moet aan transparantie winnen</i></p> <p>- periodieke rapportage over ontwikkeling risicovolste garantstellingen <i>informatieverstrekking vindt per dossier plaats.</i></p> <p>Glasweb: aanvullende informatie inwinnen m.b.t. staatssteun en financieringsconstructie. <i>-Info staatssteun: na uitgebreide externe advisering terzake juridische implicaties blijft de Europese regelgeving voor meerdere interpretaties uitlegbaar.</i></p>

	Het garantieplafond voor 2018 is € 786.000	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Garantstelling in publiek- en privaatrechtelijk documenten tot uitvoering gebracht.</i> - <i>College/raad wordt periodiek geïnformeerd over voortgang middels rapportage majeure projecten.</i>
8	<p>Alg. Samenwerken/Verbonden Partijen Resultaten van samenwerkingspartners wijken af van lokale doelstellingen.</p> <p>Meest risicovolle Verbonden Partijen: Veiligheidsregio: onverwachte gebeurtenissen leiden tot extra budgetaanvraag</p> <p>NLW : - (bedrijfsvoerings)kosten worden onvoldoende in lijn gebracht met de (korting op de) rijkssubsidie. - begrote opbrengsten worden onvoldoende gerealiseerd</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Beleid op samenwerking en verbonden partijen opstellen (incl. timing en niveau van informatievoorziening)</i> <i>Nota vizier op samenwerking vastgesteld</i> <i>Evaluatienota (incl. verbetermaatregelen) opgesteld</i> - <i>Per bestaande VP doelen en risico's inventariseren en maatregelen treffen.</i> - <i>Bij het deelnemen in nieuwe VP eisen stellen aan informatievoorziening</i> <i>Afstemming met regiogemeenten/partners in gemeenschappelijke regelingen opgestart.</i> <p>Veiligheidsregio: Regionale overleggen controllers en financieel adviseurs <i>Per 2 maanden</i> Oppakken adviezen rekenkameronderzoek</p> <p>NLW: - <i>Gedeeltelijke verhuur gebouwen</i> - <i>Het stekbedrijf "de Biesplanken"</i> <i>Is verkocht.</i> - <i>Sturen op werkzaamheden met maximaal toegevoegde waarde</i> <i>Dynamische toolkit voor belangrijke stuurgegevens (KPI's) opgesteld. Komende periode: aanscherpen KPI's middels LEAN.</i> - <i>ziekteverzuim verlagen van 17% naar 12%</i> <i>Verzuimcoach is aangesteld per 1 januari 2017.</i> <i>Verzuim van 18,6% in maart 2016 naar 12,5% in maart 2017.</i> - <i>Meer mensen uit de participatiewet begeleiden</i> <i>Op basis van de productencatalogus zijn nadere afspraken gemaakt over de instroom. Ieder kwartaal stijgt het aantal instroom vanuit de Participatiewet bij de NLW.</i></p> <p>Algemeen Raad van advies beoordeelt voorgenomen besluiten in belang van schapgemeenten.</p>

Risico-ontwikkeling

In het risicobeleid is aangegeven dat niet alle risico's een financieel gevolg hoeven te hebben. Risico's kunnen ook imagoschade en negatieve effecten hebben op het realiseren van (maatschappelijke) doelstellingen. Deze laatste categorie is nog onderwerp van ontwikkeling en willen we in afstemming met de raad nader invulling geven.

De financieel gecalculeerde risico's ontwikkelen zich als volgt.

stand ultimo	2017	2018	2019	2020	2021
risico's	5.025	5.218	4.892	4.750	4.737
correcties cf nieuw risicobeleid					
risico's doen zich niet in 1 jaar voor	-1.256	-1.305	-1.223	-1.187	-1.184
niet geïdentificeerde risico's	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200
opvangen risico's in exploitatie	-1.078	-808	-563		
Algemeen	3.890	4.306	4.306	4.762	4.753
Grondbedrijf	1.701	1.474	1.254	1.093	972
Totaal	5.591	5.780	5.560	5.855	5.725

Ten opzichte van de Voorjaarsnota 2017 zijn voor ultimo 2017 de risico's € 1,3 mln. hoger door:

- opname van risico's sociaal domein (+ € 2,8 mln.). Dit betreffen de onzekerheden van toename van indicatiestellingen en hogere verzilveringspercentages op afgegeven indicatiestellingen.
- afvoer van risico op onderhoud vastgoed (- € 0,4 mln.). Door herrekening benodigde dotaties onderhoudsvoorzieningen.
- correcties als gevolg van de nieuwe calculatiemethode (- € 1,1 mln.).

In de planperiode (2018-2021) nemen de risico's licht toe met € 0,1 mln.:

Algemene dienst

stand ultimo	2017	2018	2019	2020	2021
Sociaal domein	2.779	2.320	2.049	1.928	1.928
Kunstencentrum Jeruzalem	404	404	404	404	404
Garanties	113	786	751	719	756
Verbonden partijen	1.276	1.256	1.236	1.246	1.196
Diversen	452	452	452	452	452
Totaal risico's	5.025	5.218	4.892	4.750	4.737
Correcties nieuw beleid	-1.134	-913	-586	13	16
Totaal risico's na correctie	3.890	4.306	4.306	4.762	4.753

De risico's in de algemene dienst nemen in de planperiode af met toe door:

- Lager risico sociaal domein (€ 0,9 mln.), omdat de beheersing van indicatiestellingen verbetert.
- Hoger risico garantstelling (€ 0,6 mln.), m.n. Glasweb.
- Afnemend effect van de correcties als gevolg van nieuw risicobeleid, onderdeel "opvang van risico's in exploitatie" (€ 1,1 mln.).

Grondbedrijf

Het risico neemt de komende jaren met € 0,7 mln. af.

De grootste daling wordt toegeschreven aan het Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo (€ 0,5 mln.). Voor berekening van de benodigde reserve is uitgegaan van de risicoanalyse van het Ontwikkelbedrijf zelf tegen 5,4% (aandeel gemeente Venray). Ook voor de categorieën 'woningbouw in exploitatie' en 'bedrijventerreinen in exploitatie' neemt het risico af. Samen voor € 0,3 mln. De verlaging is het gevolg van lagere boekwaarden bij de projecten Aan den Heuvel, Laagheide, Castenray, Oirlo Zuid-Oost en de Hulst II.

Het risico voor de categorie 'gronden niet in exploitatie' neem daar in tegen toe met € 0,1 mln.

De risico's zijn nog berekend op de bestaande wijze. Bij de jaarrekening 2017 zal worden overgeschakeld op de nieuwe risicoberekeningssystematiek.

4. Weerstandscapaciteit

stand ultimo	2017	2018	2019	2020	2021
Algemene reserve	13.066	11.287	8.327	8.175	8.078
Toekomstige onttrekkingen	-4.988	-3.209	-249	-97	
Totaal algemeen	8.078	8.078	8.078	8.078	8.078
Risicoreserve grondbedrijf	319	1.189	2.572	4.725	5.426
Weerstandscapaciteit	8.397	9.267	10.650	12.803	13.504
Streefwaarde weerstandscapaciteit	12.000	12.000	12.000	12.000	12.000
Tekort/overschot streefwaarde	-3.603	-2.733	-1.350	803	1.504

Conform het nieuwe risicobeleid nemen we bestemmingsreserves en stille reserves niet op als onderdeel van de weerstandscapaciteit.

De netto weerstandscapaciteit neemt in de planperiode sterk toe. In 2020 realiseren we de streefwaarde van € 12 mln.

Hierna volgt een nadere specificatie en toelichting op de ontwikkeling van de afzonderlijke componenten.

Algemene reserve (incl. bruto resultaat en voorgestelde winstbestemming)

stand ultimo	2017	2018	2019	2020	2021
Algemene reserve administratief	13.066	11.287	8.327	8.175	8.078
MUIP	-4.431	-2.859	-249	-97	
Overige raadsbesluiten	-557	-350			
Algemene reserve (vrij)	8.078	8.078	8.078	8.078	8.078

De afname van € 5,0 mln. in de periode 2018-2021 zijn de bedragen die staan vermeld als "toekomstige onttrekkingen" en betreffen:

- incidentele lasten en loonkosten MUIP-aanvragen: € 2,4 mln.
- onttrekking Ooijen- Wanssum € 2,0 mln.
- aanvulling begrotingstekort 2018 € 0,2 mln.
- claim gemeenschapshuis Zandhoek € 0,3 mln.

Niet benutte deel belastingcapaciteit

De belastingen nemen toe met het maximaal toegestane percentage. Derhalve is er geen ruimte in de belastingcapaciteit.

Risicoreserve grondbedrijf

	2017	2018	2019	2020	2021
Saldo per 1-1	84	319	1.189	2.572	4.725
Winstnemingen	739	1.243	1.781	2.564	1.128
Bijdragen	-504	-373	-398	-411	-427
Saldo per 31-12	319	1.189	2.572	4.725	5.426

De winstnemingen zijn het totaal aan winstnemingen van gronden in exploitatie én winst uit onder andere verkoop van restkavels (afgesloten exploitaties). Bij gronden in exploitatie is rekening gehouden met tussentijdse winstnemingen gebaseerd op het principe dat de negatieve boekwaarde groter is dan de gecalculeerde nog te maken kosten. Voor een specificatie van de verwachte winstnemingen per grondexploitatie zie paragraaf G.

De bijdragen aan grondbedrijf(projecten) betreft onder andere de afboeking van niet door te berekenen algemene kosten van het grondbedrijf en de bijdrage aan voorzieningen van verliesgevende exploitaties.

Eventuele toekomstige vertragingen in de uitvoering van exploitaties kunnen grote invloed hebben op bovenstaande cijfers.

5. Financiële kengetallen

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is voorgeschreven dat gemeenten een basisset van vijf financiële kengetallen opnemen in de programmabegroting en programmaverantwoording. De kengetallen zijn afgeleiden van bestaande informatie en genereren geen 'nieuwe' informatie. De kengetallen moeten het de gemeenteraad gemakkelijker maken om inzicht te krijgen in de financiële positie van de gemeente.

Door het BBV is geen norm vastgesteld waarmee de uitkomsten van de vijf kengetallen vergeleken moeten worden. In de toelichting op de regeling is opgenomen dat deze beoordeling van de financiële positie is voorbehouden aan het horizontale controle- en verantwoordingsproces. Met andere woorden: gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor de interpretatie van hun financiële positie. Een afzonderlijk kengetal zegt niet alles en moet altijd in relatie worden gezien en beoordeeld in samenhang met andere kengetallen. De hoogte van de schulden moet bijvoorbeeld in samenhang gezien worden met de hoogte van het eigen vermogen (ratio solvabiliteit), de hoogte van de structurele baten (ratio structurele exploitatieruimte) en hoe groot de kans is dat de schuld weer wordt afgelost.

De uitkomsten van de kengetallen zijn daarnaast ook van belang voor de provinciale toezichthouder om zijn oordeel over de financiële positie van de gemeente op te baseren.

In onderstaand overzicht zijn de kengetallen voor Venray opgenomen. Tevens zijn ter vergelijking het Limburgs ongewogen gemiddelde en norm voor 100.000+ gemeenten opgenomen. Voor gemeenten onder de 100.000 inwoners is geen algemeen geldende norm bekend.

Financiële kengetallen	Verloop kengetallen						Limburgs ongewogen gemiddelde	Begroting 2017 tov 100.000+ gemeenten: categorie	100.000+ gemeenten
	Jaarrekening 2016	Begroting 2017	Begroting						
			2018	2019	2020	2021			
Netto schuldquote	53%	80%	80%	85%	87%	87%	33%	Cat. A	Cat. A: < 90% Cat. B: 90 - 130% Cat. C: > 130%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	42%	65%	65%	72%	77%	75%	20%	Cat. A	Cat. A: < 90% Cat. B: 90 - 130% Cat. C: > 130%
Solvabiliteitsratio	26%	20%	18%	19%	20%	22%	40%	Cat. C	Cat. A: > 50% Cat. B: 20 - 50% Cat. C: < 20%
Structurele exploitatieruimte	6%	0,36%	2%	1%	1%	2%	0,83%	Cat. A.	Cat. A: > 0% Cat. B: = 0% Cat. C: < 0%
Grondexploitatie	9%	3%	2%	2%	4%	5%	6,83%	Cat. A	Cat. A: < 20% Cat. B: 20 - 35% Cat. C: > 35%
Belastingcapaciteit	95%	92%	94%	95%	95%	96%	99,37	Cat. A	Cat. A: < 95% Cat. B: 95 - 105% Cat. C: > 105%

- **Netto schuldquote**

Geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van het totaal van de inkomsten (exclusief mutatie reserves). De hoogte van de inkomsten bepaalt namelijk in belangrijke mate hoeveel schulden een gemeente kan dragen. Een schuldquote tussen 0% en 100% wordt als gangbaar beschouwd. Voor een gemeente geldt als indicatie voor een zeer hoge schuld als de netto schuldquote boven de 130% uitkomt.

De netto schuldquote van Venray bevindt zich voor 2018 boven het Limburgs ongewogen gemiddelde en ten opzichte van de 100.000+ gemeenten is categorie A van toepassing. De netto schuldpositie kan dan ook als goed worden beschouwd.

- **Netto schuldquote, gecorrigeerd met verstrekte leningen**

Bij de verstrekte leningen kan er onzekerheid bestaan op volledige terugbetaling. Door deze doorgeleende leningen in mindering te brengen wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen (excl. doorgeleende leningen) in de exploitatie is.

De netto schuldquote exclusief de doorgeleende leningen ligt vanzelfsprekend lager dan de eerder gepresenteerde netto schuldquote. We hebben eerder geconstateerd dat deze netto schuldquote als heel goed wordt gezien en derhalve als goed kan worden ingeschaald.

- **Solvabiliteit**

Geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio is het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves). Gangbaar is dat de ratio van een gemeente zich tussen 20% en 70% bevindt. Hoe hoger de ratio hoe beter de weerbaarheid van de gemeente is.

De solvabiliteitsratio van Venray bevindt zich onder het Limburgs ongewogen gemiddelde en in categorie C volgens de indeling van de 100.000+ gemeenten. De ratio bevindt zich in de laagste categorie maar wel dicht bij de grens van categorie B. Naar de toekomst toe vertoont de ratio een stijgende trend, waardoor in het jaar 2020 weer sprake is van categorie B. Zoals eerder geschreven dient deze ratio in samenhang met de andere ratio's beoordeeld te worden. Uit de voorgaande toelichtingen in deze paragraaf blijkt dat het weerstandsvermogen heel goed is en dat de netto weerstandscapaciteit in de planperiode sterk toe neemt. In 2020 realiseren we de streefwaarde van € 12 mln. (10% van de exploitatie).

- **Structurele exploitatieruimte**

Deze geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte is om de structurele lasten te kunnen dragen. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente in staat is structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

De structurele exploitatieruimte bevindt zich boven Limburgs ongewogen gemiddelde en in categorie A volgens de indeling van de 100.000+ gemeenten. De structurele exploitatieruimte is dan ook goed te noemen.

- **Grondexploitatie.**

Geeft weer hoe de waarde van de grond (grondpositie) zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal worden de bouwgronden in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten.

Het kengetal grondexploitatie van Venray bevindt zich onder het Limburgs ongewogen gemiddelde en in categorie A volgens de indeling van de 100.000+ gemeenten. De grondpositie vormt een gering deel van de totale baten en is dan ook als goed te beschouwen.

- **Belastingcapaciteit.**

Geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente Venray zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Uitgangspunt zijn de woonlasten meerpersoonshuishouden van het voorafgaande jaar.

Het kengetal belastingcapaciteit van Venray bevindt zich onder het landelijk gemiddelde, onder het Limburgs ongewogen gemiddelde en in categorie A volgens de indeling van de 100.000+ gemeenten. Gebaseerd op deze ratio betekent dit dat Venray, indien geconfronteerd met grote financiële tegenvallers, de ruimte heeft om de belastingen te verhogen. De uitkomst van de ratio is goed te noemen.

Conclusie financiële kengetallen

Ten opzichte van de categorie indeling van de 100.000+ gemeenten is, met uitzondering van de solvabiliteitsratio: categorie C, sprake van een indeling in de hoogste categorie A.

De solvabiliteitsratio bevindt zich echter op de grens met de categorie B en er is een positieve trend zichtbaar waardoor in het jaar 2020 sprake is van indeling in categorie B. Daarnaast is het weerstandsvermogen heel goed en neemt de netto weerstandscapaciteit in de planperiode sterk toe waardoor in 2020 de streefwaarde van € 12 mln. behaald wordt.

De uitkomsten van de financiële kengetallen zijn dan ook goed te noemen.